

GLOBAL FORANDRING!

Hvorfor, hvordan og når

av Ervin Laszlo

Måten vi forbruker på og kaster i dag er som om vi befinner oss på et romskip på en kort reise.

Drivstoffet fylt ved avreisen driver motorene og luften.

Maten og vannet tatt om bord holder mannskapet i live under reisen.

Selvsagt vil batteriene før eller senere gå tomme, tilgangen til drivstoff, luft, mat og vann vil opphøre og søppelet vil hope seg opp. Romskipet vil så returnere til basen.

Våre romskip kan returnere til jorden.

Men hvor kan "romskipet Jorden" gå?

Å forandre eller ikke forandre: Det er *ikke* spørsmålet

Dersom han hadde levd i dag ville Hamlet ha bekreftet med mer overbevisning enn noen sinne: Spørsmålet er å være eller ikke være. Han ville ha helt rett. Men det er ikke et individs hode han ville gruble over, men den levende Jorden. Vil vi overleve på denne planeten eller blir vi utryddet slik dinosaurerne ble? Faktum er at vi nærmer oss stort vannskille, et globalt vendepunkt. Hva som vil skje er ikke bestemt ennå, men en ting er sikkert: Det vil ikke være det samme som det vi har i dag. Vi kan ikke fortsette slik vi gjør.

Vi ødelegger samfunnsstrukturen. Det er en voksende usikkerhet i både rike og fattige land og en større tendens til å ty til terrorisme og krig. En av tre innbyggere i byer lever i slum, brakkebyer og urbane gettoer.

Mer enn 900 millioner mennesker klassifiseres som slumbeboere. Kløften mellom de rike og mektige og de fattige og marginaliserte vokser. Åtti prosent av verdens innenlandske produkter tilhører en milliard mennesker og de resterende tjue prosent deles på fem og en halv milliard. Islamsk fundamentalisme sprer seg i Midt-Østen, religiøs fanatisme vokser i Amerika og verden for øvrig og nynazisme og andre ekstreme bevegelser dukker opp i Europa.

Vi ødelegger også planeten. Produksjonen av biologiske og fysiske ressurser har allerede nådd toppen. Skog, fiskearter og korallrev ødelegges og forsvinner, jorden utarmes av at det høstes for mye, og av kjemikalier, mangfoldet reduseres av genetisk manipulasjon. Reservene av friskt vann minker. Mer enn halvparten av verdens befolkning står overfor mangel på vann. Og klimaforandringer truer med å gjøre mesteparten av planeten uegnet til produksjon av mat og til beboelse.

”Ledende vitenskapsmenn gjenoppdager og bekrefter igjen en stadig tilbakevendende innsikt som dukker opp og gjentar seg i alle verdens spirituelle og kulturelle tradisjoner. Alt er forbundet med alt annet, også mennesker og resten av livets vev.”

Dersom vi fortsetter på denne måten vil endring i værmønstre skape tørke, ødeleggende stormer, vidtrekkende mislykkede avlinger, og stigende havnivå vil skape flom i kystbyer og land. Millioner av mennesker vil flykte fra områdene som blir hardest rammet. I en derav følgende katastrofebrann vil ingen bli spart.

Å forandre eller ikke forandre er ikke spørsmålet. Hvis vi skal ”være” er vi nødt til å forandre og før eller senere vil vi skifte. Spørsmålet er: Vil vi skifte *i tide*?

Hvorfor vi må skifte

På slutten av 1800-tallet ga Thomas Malthus ut en avhandling som kom med to påstander. For det første, at mat er nødvendig for menneskehetens eksistens og for det andre, at mennesker vil fortsette å forplante seg slik de alltid har gjort. ”Befolkningens makt” sa Malthus ”er uendelig mye sterkere enn jordens makt til å sørge for livsopphold for mennesket.” Det tidspunktet vil utvilsomt komme når befolkningsvekst overgår matproduk-

sjon. Det vil være flere mennesker på jorden enn vi kan produsere mat til.

”Den Malthusiske katastrofe” er en forenklet versjon av det vendepunktet vi nå nærmer oss. I dag stilles det ikke bare spørsmål om produksjon av mat, men om hele grunnlaget for liv i biosfæren. Og den kritiske tendensen er ikke bare befolkningsveksten – hvor mange mennesker som går på jorden – men hvor mye hvert enkelte menneske forbruker og hva han eller hun gjør med miljøet. Vi har brukt mer av planetens fysiske og biologiske ressurser de seks tiårene siden 2. verdenskrig enn i hele historien til da.

I dag forbruker vi mer enn det som kan regenereres eller erstattes og kaster mer enn naturen kan absorbere. Dette er ikke bærekraftig. Når det for eksempel gjelder mat så vet vi hva som er akseptabelt per person: Ca. 17 mål jord. Men det gjennomsnittlige ”økologiske fotavtrykket” er drøyt 28 mål! Og mat er kun en av de grunnleggende ressursene vi har behov for for

å leve og utvikle oss, og vi overdriver bruken og utarmer de fleste av dem.

Måten vi forbruker på og kaster i dag er som om vi befinner oss på et romskip på en kort reise. Romskipet bruker batterier, som lades i hovedkvarteret, til sin elektriske strøm, drivstoffet fylt ved avreisen for å drive motorene og luften, maten og vannet tatt om bord til å holde mannskapet gående. Selvsagt vil batteriene før eller senere gå tomme, tilgangen til drivstoff, luft, mat og vann vil opphøre og søppelet vil hope seg opp. Romskipet vil så returnere til basen. Menneskeskapte romskip kan returnere til jorden. Men hvor kan ”romskipet Jord” gå?

Hva vil skje når vi når grensene for jordens ressurser? Når bakteriene i laboratoriene går tomme for stoffet de lever av, så dør de ut. Når musene nærmer seg slutten på tilgang på mat blir de infertile, lemen begår masseselv-mord. Men når en art med bevissthet når grensene for sine ressurser behøver den ikke dø ut, begå selvmord eller bli infertil. Den kan endre

sin bevissthet.

Med en endret bevissthet vil vi ha annerledes verdier og annerledes prioriteringer. Vi kan begynne å leve på bærekraftig vis. Å utvikle vår bevissthet er den beste, og kanskje den eneste, måten å igangsette skiftet vi trenger for å overleve på denne planeten.

Ny paradigme - vitenskaps innsikter om forandring (1)

”Alt er forbundet med alt annet”

En av de meste lovende faktorene for vår søken etter et betimelig skifte er kun kjent for en håndfull mennesker og de bruker den sjelden bevisst. Denne faktoren er nok et skifte – et paradigme skifte, og det skjer i vitenskapen. Faktum er at ikke bare forandrer grunnen seg under føttene våre, men også måten vi oppfatter at grunnen forandrer seg på. Hvis dette skifte ble kjent utenfor den lille klikken med vitenskapsmenn i frontlinjen og den fortsatt lille, men raskt voksende sirkel av vitenskapskyndige mennesker,

så ville en kritisk masse begynne å se annerledes på verden. Og den kritiske massen ville begynne å sette spørsmålstejn ved sine dominerende verdier og prioriteringer og søke etter bedre og mer ansvarlige måter å leve på.

La oss se på de vanlige synspunktene først. Vi pleide å tenke at verden var sammensatt av materie som beveget seg i et tomt verdensrom. Materien som utgjør galaksene, den samme materien som utgjør våre kropp, er den grunnleggende virkeligheten. Rom og tid er kun rammeverket som skjebner utspilles i. Dette var det Newtonske synspunktet som dominerte den vestlige verden i århundrer. Men dette synspunktet er ikke korrekt. Allerede for hundre år siden viste Einstein at rom og tid er dynamiske og helhetlige elementer av vår verden. Virkelighet er en fire-dimensjonal sammenhengende enhet hvor alle ting er relative og hvor alle ting påvirker hverandre. Tjue år senere fjernet ”kvanterevolusjonen” vitenskapens gjenværende antagelser om materie. Virkelighetens grunnleggende elementer er virvler av

”Å utvikle vår bevissthet er den beste, og kanskje den eneste, måten å igangsette skiftet vi trenger for å overleve på denne planeten.”

energi, kjent som kvanta, og disse er ikke materie. De hører ikke til et spesifikt sted i rommet og de er umiddelbart forbundet med hverandre gjennom rom og tid.

Kvanteverdenen sies å være ”merkelig”, men, som det har vist seg, er ikke dette merkelige bare begrenset til mikroskopiske dimensjoner. Den levende verden har også kvantelignende egenskaper, for også her er ting på sett og vis umiddelbart forbundet med hverandre. Det er dette som viser seg på de nye områdene for kvantebiologi og kvante-hjerneforskning. Det ser ut til at mennesker, som alle levende ting, ikke bare er biokjemiske systemer, men også – og mest oppsiktsvekkende – er makroskopiske kvantesystemer. I sin helhet er universet et super-makroskopisk kvantesystem, for dets grunnleggende parametere og fundamentale konstanter er tilpasset hverandre langt hinsides muligheten for ren flaks. Ledende vitenskapsmenn gjenoppdager og bekrefter igjen en stadig tilbakevendende innsikt som dukker opp og gjentar seg i alle verdens spirituelle og kulturelle tradisjoner. Alt er forbundet med alt annet, også mennesker og resten av livets vev. Dette forandrer alt for oss og rundt oss. Dette er en annenledes verden, og den krever en annen måte å leve og handle på i verden.

Ny paradigme - vitenskaps innsikter om forandring (2)

”Vi er alle vesentlige deler av en helhetlig verden”

Den øyeblikkelige, rom og tid-utjevnenne sammenkoblingen av alle ting – fysikere kaller det ”sammenfiltrering” – går hinsides Einsteins begrep om et relativistisk univers. Dette aspektet av det nye paradigmet skaper en annen visjon: Visjonen om et organisk helt kosmos. I dette sammenkoblede, helhetlige kosmos er ingen materie den primære virkelighet. Det er energi, dynamisk integrert med rom og tid.

Og det er mer. Som om ikke dette materie-til-energi skiftet ikke var dyptgripende nok, så har de fremste vitenskapsmenn det siste tiåret eller to oppdaget en annen faktor som er grunnleggende i universet; *informasjon*. Vi har vært vant til å tenke at informasjon er noe som produseres av mennesker når de tenker og kommuniserer. Men nå innser vi at det er mer grunnleggende enn det. Informasjon

eksisterer i naturen. Faktisk kunne verden, slik vi kjenner den, ikke eksistere uten informasjon – i hvert fall ikke slik den gjør.

Dette universet er et bemerkelsesverdige sted. Det er et av billioner mulige universer hvorav kun en håndfull kan huse liv – alle de andre vil være fysisk ute av stand til å komme opp med den slags komplekse systemer som vi ville kalle liv. Men hva er det som skaper forskjellen mellom vårt bemerkelsesverdige univers og myriadene av andre universer som kan eksistere og faktisk kanskje gjør det? Svaret er *informasjon*. Rom, tid og energi er universets maskinvare – informasjon er programvaren. Maskinvare alene er inaktivt, det er ”dumt” – en datamaskin uten programvare kan ikke *gjøre* noe som helst. Det er informasjon som skaper naturens lover, bestemmer størrelse og sammenkobling av elementære partikler og verdien av universelle felt og krefter. Den spesifiserer måten universet ”virker” på.

Universet virker på forbløffende stabile og logiske måter. Det utvikler partikler til atomer, atomer til stjerner og stjernesystemer og innefor stjerner utvikler det enkle atomer, som hydrogen, til stadig mer komplekse atomer som helium, beryllium, karbon og andre. De er byggesteiner for alt liv. Livet på jorden utviklet seg fra grunnleggende molekylære forbindelser til encellede organismer, og så til komplekse og integrerte flercellede arter. Vi er den mest komplekse flercellede arten som til nå har utviklet seg.

Utviklingen fra hydrogen til menneske er ikke et resultat av at inaktiv materie beveger seg i et tomt rom. Evolusjonen er uendelig kompleks og oppsiktsvekkende finstemt. Den kommer fra en konstant og effektiv overføring av informasjon blant alle de tingene som utvikler seg.

Denne vitenskapsinspirerte innsikten er svært viktig for våre liv og vår fremtid. Dersom hele verden er hel og sammenkoblet så er vi mennesker en hel og sammenkoblet del av den. Som forfatter og filosof Arthur Koestler sa er vi ”holons” – organiske helheter som er organiske deler av andre helheter. Derav følger at alt vi gjør på jorden påvirker hele den menneskelige familie og livets vev som vi er en del av, og at alt som skjer med den men-

neskelige familie og biosfæren påvirker hver og en av oss.

Vi er ikke atskilte og verden er ikke en samling av treg materie som beveger seg mekanisk i et passivt rom. Vi er en organisk del av hverandre, av naturen og av kosmos. Vi bør absolutt lære å være en ansvarlig del, for hvis vi ikke er det så kan vi ødelegge det systemet som livet vårt er avhengig av. For en bevisst art som lever i et organisk sammenkoblet univers er det å utvikle bevisstheten som gjør den til en ansvarsfull del ikke bare en mulighet – det er en grunnleggende forutsetning for dens overlevelse.

Hvordan forandre: Vær forandringen du ønsker å se i verden

Verden er full av store og tilsynelatende uløselige problemer. Hvis du ønsker å takle dem så må du huske Gandhis råd: Vær forandringen du ønsker å se i verden. Du må slå dette sammen med Einsteins innsikt: Du kan ikke løse et problem med samme måte å tenke på som skapte problemet. Det forteller deg at hvis du ønsker å forandre verden, så er du nødt til å forandre deg selv – forandre din måte å tenke på.

Hva vil det si – å forandre din måte å tenke på? Først og fremst betyr det å kvitte deg med gamle tankemønstre, inkludert de mektige, men ofte utforskede trossystemene som støtter dem. Det eksisterer mange trossystemer om oss selv, andre og naturen som nå er foreldet. Her er en kort liste:

- Alle er atskilte og i vår fulle rett til å forfølge våre egne interesser.
- Når man tilgodeser sine egne interesser, så kommer det også andre til gode; tross alt er det markedet som gir fordelene.
- Livet er en kamp for overlevelse; bare de best egnede overlever.
- I den hensynsløse konkurransen om ”det riktige” (i betydningen makt, rikdom og suksess) helliger målet midlene.
- Jo mer penger du har desto bedre er du.
- Du skylder å ha lydighet og troskap til én nasjon og regjering, og kun til et foretak.
- Hvis du ønsker fred, så forbered deg på krig.
- Svaret er mer teknologi og mer effektivitet - uansett hva spørsmålet er.
- Miljøet kan styres som en bro eller

en dam i forhold til våre behov.

- I det store og hele er naturen er utømmelig kilde av ressurser og en uendelig stor søppelbøtte.

Dersom du har slike trossystemer så er du del av problemet. Men hvordan kan du bli en del av løsningen? Svaret er: Ved å tilegne deg nye måter å tenke på – nye verdier, nye prioriteringer, et nytt syn på verden. Ny tankegang er ikke utopisk og det er ikke enestående. Det er et økende antall mennesker som streber etter det. De utgjør en stor og voksende bølge, bølgen av de nye kulturene. Noen av kulturene som dukker opp lover store ting. De som tilhører dem revurderer det de foretrekker, sine prioriteringer, sine verdier og sin atferd. De endrer seg fra en trang egoisme til en forpliktelse til fred og bærekraft rundt seg selv og verden.

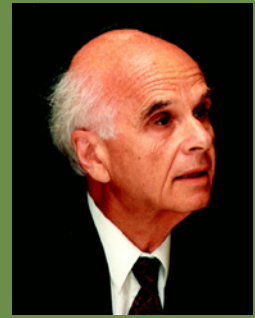
To ting kjennetegner ny tankegang. Den ene er forståelsen av at den eldgamle uttalelsen om at ”vi er alle en” ikke bare er fantasi. Som William James har sagt, er vi alle som øyer i havet – atskilte på overflaten, men bundet sammen i dypet.

Det andre fremtredende kjennetegnet er en utvidet følelse av ansvar. Det kommer som følge av følelsen av enhet. Hvis vi alle er ett med naturen og med andre mennesker, så slutter ikke vårt ansvar med oss selv, vår familie, med vårt land og vårt foretak – det omfatter hele den menneskelige familie og hele jorden. Å leve opp til vårt ansvar er ikke veldedighet. Vi er del av menneskeheten og menneskeheten er del av livet på planeten, så det vi gjør mot andre og mot naturen gjør vi også mot oss selv.

Når du avskaffer foreldede trossystemer og tilegner deg ny tankegang kan du forandre deg selv. I disse kaotiske tider kan den forandringen bli den sommerfuglen som setter i gang en storm. Den kan spre seg overalt og til slutt forandre verden.

Global forandring NÅ!

Når du utbryter: ”det var dråpen som fikk begeret til å renne over!” så gir du uttrykk for en grunnleggende, men likevel ofte oversett forståelse. Dette er ”ikke-lineært”. Hvis vi laster på ryggen til en kamel kan vi legge til stadig mer vekt og kamelen vil tilpasse seg og holde ut – til vekten når grensen for

Dr. Ervin Laszlo er en pioner innen bevissthet. Han er forfatter til rundt 70 bøker. Hans utgivelser er oversatt til 18 språk. I 1993 grunnla han The Club of Budapest hvis formål er å samle ledende sinn innen kunst, vitenskap og religioner og kulturer for å utvikle en ny etikk for en bærekraftig verden.

Linker:

www.clubofbudapest.org
www.worldshiftnetwork.org

illustrasjonsfoto: Colourbox.no

hva kamelen er i stand til å bære. Så, i likhet med uttrykket, vil bare en dråpe til, brette kamelens rygg. En skrittvis prosess som utviklet seg rolig, ”lineært”, blir plutselig ”ikke-lineært”.

Det er dette som skjer i naturen. En levende art kan holde ut forandringer i sitt miljø – til en viss grense. Når disse endringene akkumuleres når stresset et kritisk nivå og arten dør ut. Med mindre den muterer selvsagt. I relativt enkle systemer fører kritisk nivå til sammenbrudd. I mer komplekse systemer er disse kritiske nivåene vendepunkter; de kan vippe den ene eller den andre veien. De fører ikke uten videre til sammenbrudd, men kan også føre til *gjennombrudd*. Når du når et vendepunkt, så er regelen *utvikle deg eller avgå ved døden*. Denne regelen gjelder også for samfunnet. I 1989 var det tilstrekkelig at en gruppe flykninger i Øst-Tyskland fikk tillatelse til å krysse jernteppet til Østerrike for å skape et lite, men kritisk sjokk i systemet – sjokket som brakk ryggen på systemet. Det var ”dråpen”. På bare uker løsrev de kommunistdominerte

Øst-Europeiske statene seg fra Sovjetunionen, og mindre enn ett år etter opphørte Sovjetunionens eksistens. Kommunistpartiet i Sovjetunionen, det mektigste politiske partiet i verden, mistet ikke bare makten – det ble faktisk erklært ulovlig.

De siste ti tusen årene har mange samfunn, hele sivilisasjoner nådd kritiske vendepunkt. Engang blomstrende kulturer forsvant: Babylon, Mayaene, Påskeøyene... Men andre tok utfordringen: de endret seg og overlevde. Historien viser at forvandlingene var dyptgripende.

Steinalderstammer levde i en mytologisk verden; de kommuniserte med trær, dyr og forfedrenes ånder. Folk så på seg selv som del av et mystisk, men meningsfylt levende kosmos. For ti tusen år siden forvandlet denne ”Mythos”-sivilisasjonen seg til en ”Theos”-sivilisasjon. Inn i de teokratiske sivilisasjonene til oldtidens Egypt, Babylon, Kina og India. Her styrte de uforanderlige lovene til himmelgudene den menneskelige

eksistens. Som Hermes Trismegistos erklærte: ”som over, så under”.

Så, for to og et halvt tusen år siden reiste nok en sivilisasjon seg på Middelhavets nordre kyst: den menneskelige fornuftsbaserte ”Logos”-sivilisasjonen, anført av de klassiske grekerne.

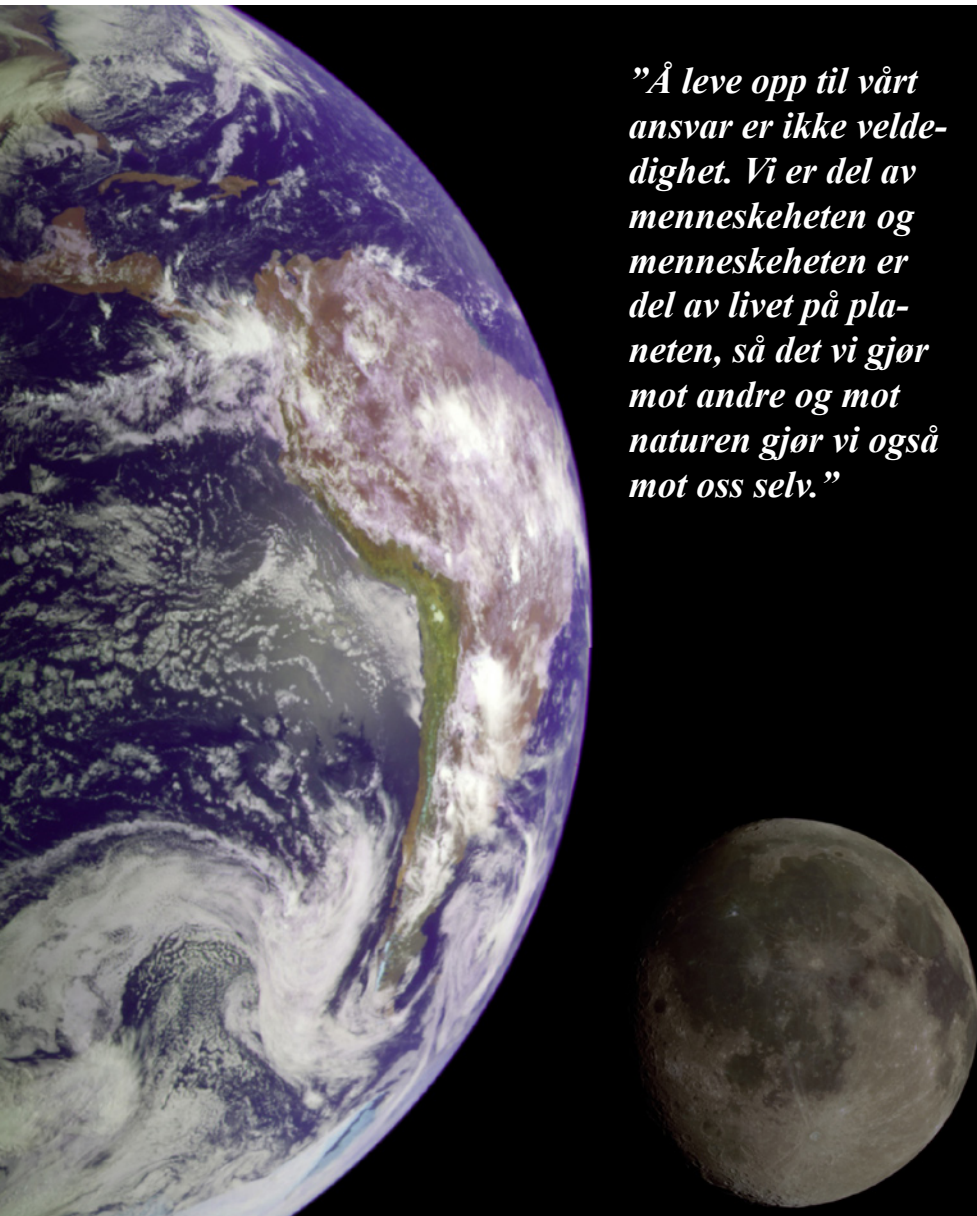
Ved begynnelsen av den moderne tid, kombinerte den vestlige sivilisasjonen elementer fra alle disse, men den ble først og fremst formet av troen på fornuftens kraft – arvet fra grekerne. Den utviklet et mekanisk syn på verken inspirert av moderne vitenskaps pionerer, Galileo, Newton og Copernicus. Dette tillot klassisk fysikk og håndverk å slå seg sammen og produsere enorme teknologiske gjennombrudd.

Men i dag, i en tidsalder med global informasjon, kommunikasjon, gjensidig avhengighet og miljømessig forfall, virker ikke dette synet på verden lenger. Teknologiene og atferden dette genererer, produserer mer varme enn lys – flere negative bivirkninger enn virkelige fordeler.

Den moderne sivilisasjon er ikke lenger bærekraftig – den bryter enten sammen eller den vil forvandles. Utfordringen er å forvandle den til en sivilisasjon hvor seks og en halv milliard mennesker eller flere kan leve i verdighet og harmoni med hverandre og naturen. Denne sivilisasjonen må være mangfoldig, men likevel samlet. Den må være en organisk helhet, slik som naturen og universet er det. Sivilisasjonen vi har behov for må være helhetlig og dens oppfatning av verden og dens verdier må være holistiske. Dette må være en sivilisasjon av Holos.

Spranget fra Logos til Holos er den epokegjørende globale forandringen vi må sette i gang, og sette i gang *nå*. Vi har ikke tid til å komme med utflukter, for det globale vendepunktet nærmer seg. Tendensene og prosessene som fører til det kan bli ugjenkallelige så tidlig som i 2012. Etter det vil det være for sent å skape en bærekraftig og fredelig verden. Det er i vår egen beste interesse å passe på at dette svært godt varslede vannskillet i menneskeheten ikke er et forspill til sammenbrudd, men springbrettet til en tidsalder med fred og bærekraft. •

Denne artikkelen er oversatt fra Engelsk av Susanne Helgesen - www.tobeone.no

”Å leve opp til vårt ansvar er ikke velledighet. Vi er del av menneskeheten og menneskeheten er del av livet på planeten, så det vi gjør mot andre og mot naturen gjør vi også mot oss selv.”